

Excavacions arqueològiques a la Torre del Prospinal (Pina de Montalgrao, l'Alt Palància). Campaïnes del 1999-2000

Miquel Cura-Morera*
Ferran Falomir Granell**

Resumen

Breve nota dando noticia de las recientes intervenciones arqueológicas llevadas a termino en esta torre cuadrangular, cuya datación provisional se establece a finales del siglo III aC.

Abstract

Brief note giving news of the recent archaeological excavations carried out in this square tower whose provisional chronology is established between III BC and the end of this century.

Aquesta torre es troba a una alçada de 1022 metres sobre el nivell del mar, a l'extrem occidental de la comarca de l'Alt Palància, a l'inici de l'altiplà de Barracas, prop del límit entre les províncies de Castelló i Terol. La torre es va posar al descobert a finals dels anys quaranta del passat segle, a conseqüència d'una adequació del terreny per a nous camps de conreu, i malgrat el seu bon estat de conservació ha passat desapercibuda en la bibliografia arqueològica si exceptuem algunes referències puntuals en publicacions d'àmbit comarcal.

Donada la seva monumentalitat i la relació amb altres jaciments arqueològics de peculiars característiques (fortificació del Castellar de Ragudo), es decidí a l'any 1999 l'inici de les intervencions arqueològiques sota un projecte d'investigació i revalorització de tot el conjunt monumental per part del Servei d'Investigacions Arqueològiques i Prehistòriques de la Diputació de Castelló, comptant amb el recolzament de la

Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana.

Es tracta doncs d'una torre de planta quadrada aproximadament de 7 metres de costat i conservada fins una altura d'uns 3 metres, sent l'amplada dels seus paraments de 1,60 metres. Els seus paraments són obrats per blocs esquarterats irregulars, alguns d'ells de grandària considerable, però destacant vers la seva part superior d'una filada construïda per blocs prismàtics de pedra calcària grisenca, que trenquen visualment la uniformitat monòtona del parament exterior.

Les intervencions portades a terme durant les campanyes de 1999 i del 2000, s'han centrat principalment a l'excavació dels entorns de la torre, no havent-se per tant encara en excavat el seu interior.

Els resultats han sigut molt uniformes estratigràficament, malgrat que cal diferenciar algunes peculiaritats respecte a les àrees excavades a cada costat. Així, en el costat oest, la

*Servei d'Investigacions Arqueològiques i Prehistòriques. Diputació de Castelló. Apartat 316. E-12080 Castelló de la Plana. <arqueologia@dipc.es>

** C/ Camino de la Sierra, 2. 12192 Vilafamés.

roca natural aflora pràcticament a la superfície del terreny, assentant-se directament sobre aquesta el parament del monument; al costat sud, on encara es requereix prosseguir en un futur la continuïtat de les intervencions, apareix per sota d'una capa de terra aportada per adaptar el tros al conreu, un gran enderroc de pedres que queda interromput per la construcció d'un mur de terraplenament que forma un esglaó de 4 metres.

Pel contrari, serà en els costats nord i est, on aparegueren les principals novetats, en primer lloc es detectà un mur peristàl·lit a 2,50 metres del parament de la torre, del qual resten solament els grans blocs del seu sòcol, conservant també en l'angle nord/est el reforç d'un mur de contrafort oblic entre ambdues parets. L'espai comprés entre aquestes, es presenta com un preparat d'obra a base d'un aplanament de pedres planes per guanyar l'horitzontalitat dels desnivell de la roca natural i a continuació diferents capes d'argila i grava, com a cimentació i per tant amb escadussers materials arqueològics, que dificulten la datació del monument.

A l'exterior del mur peristàl·lit, es detecta un nivell arqueològic, que interpretem com de un nivell d'ús posterior a la construcció de la torre, i que ve caracteritzat per la presència de fragments d'àmfora greco-itàlica junt amb ceràmiques de tipus ibèric que mostren un repertori variat de formes (kalathos, caliciformes, bicònics, bols,...) amb escassa decoració pintada que solament inclou alguns motius geomètrics. Per sota d'aquest nivell, apareix l'enderroc de pedres que cobreix uns graons retallats de la roca natural, que corresponen en part a l'extracció dels blocs per la construcció de la torre. És en aquesta posició de contacte amb l'aflorament rocós on apareixen diversos fragments ceràmics de tipologia antiga (gerres amb vores de cap d'ànec, plats,...) així com es documenten fragments d'una *Cástulo-cup*.

D'ací que provisionalment creiem que sobre un petit aflorament rocós existiria un hàbitat a finals del segle V aC, però que amb posterioritat s'aixecà la referida torre, molt probablement a les darreres dècades del segle III aC (?) estant en vigència fins a principis del segle II aC.

Foto1. Angle nord/est amb el mur de contrafort entre els paraments de la torre i el peristàl·lit.